

Харківська академія неперервної освіти

Джерело

педагогічних інновацій

*Інформаційні технології
в бібліотеці загальноосвітнього
навчального закладу*

Схвалено вченою радою Харківської академії неперервної освіти
Протокол № 4 від 11.12.2014 р.

Головний редактор:

Покросва Л.Д., кандидат педагогічних наук, доцент, ректор Харківської академії неперервної освіти, заслужений працівник освіти України

Редакційна колегія:

Боглашина О.М., доктор історичних наук, професор
Бойчук Ю.Д., доктор педагогічних наук, професор
Вольянська С.Є., кандидат педагогічних наук
Дегтярьова Г.А., кандидат педагогічних наук
Дрожжина Т.В., кандидат педагогічних наук
Жемеров О.О., кандидат географічних наук, доцент
Захожай В.А., доктор фізико-математичних наук
Каплун С.В., кандидат педагогічних наук, доцент
Коновалова В.Б., кандидат педагогічних наук
Коченгіна М.В., кандидат педагогічних наук
Кузнецова А.Ф., доктор педагогічних наук
Кузьменко О.В., кандидат педагогічних наук, доцент

Мельник С.А., кандидат педагогічних наук
Назарко О.І., кандидат соціологічних наук
Павлова Т.С., доктор медичних наук, професор
Панков Г.Д., доктор філософських наук, доцент
Редіна В.А., кандидат педагогічних наук, доцент
Решетняк О.В., кандидат економічних наук, доцент
Сіліна Г.О., кандидат педагогічних наук
Слесик К.М., кандидат педагогічних наук
Холтобіна О.У., кандидат педагогічних наук, доцент
Чеботарьова Н.В., кандидат філософських наук, доцент
Шахненко В.І., кандидат педагогічних наук, доцент
Ярещенко А.П., кандидат філологічних наук, професор

Журнал видається КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».
Серія ХК № 2065-806Р, зареєстровано Головним управлінням юстиції
у Харківській області 22 січня 2013 р.

Джерело педагогічних інновацій. Інформаційні технології в бібліотеці загальноосвітнього навчального закладу: Науково-методичний журнал. – Випуск № 1(9). – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2015. – 192 с.

Матеріали публікуються в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, імен, даних і дотримання авторських прав.

Зміст

<i>Передмова</i>	5
<i>Покросва Л.Д.</i> Модернізація роботи шкільної бібліотеки як умова створення інформаційного освітньо-наукового простору навчального закладу	6
Розділ I. Теоретичні підходи впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів	10
<i>Блудова І.Г.</i> Формування медіатеки на базі шкільної бібліотеки	10
<i>Жеребкіна З.Г.</i> Бібліографічний опис електронних ресурсів	16
<i>Коченгіна М.В.</i> Можливості використання онлайн-сервісів та інформаційних агрегаторів у роботі шкільного бібліотекаря	21
<i>Полякова Т. М.</i> Вебліографія в практичній діяльності українських бібліотек. Хмарні технології	24
Розділ II. Застосування інформаційних технологій на практиці в діяльності бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів	31
<i>Трохименко Г.В.</i> Реалізація інноваційних проєктів дитячої бібліотеки та перспективи розширення спектру та якості бібліотечних послуг	31
<i>Андрющенко С.В.</i> Основні етапи переходу до автоматизації шкільних бібліотек	39
<i>Тимченко Г.Ф.</i> Організація роботи медіатеки в загальноосвітньому навчальному закладі	45
<i>Трухачова О.Г.</i> Медіатека гімназії – ресурсний центр забезпечення якості освітнього процесу навчального закладу	52
<i>Прокопенко Л.С.</i> Створення сайту шкільної бібліотеки	58
<i>Нгуен Л. В.</i> Проєктні технології у роботі шкільної бібліотеки	65
<i>Абрамова Ю.М., Стрижко Р.І.</i> Дослідження читацької активності учнів за допомогою ІКТ	74
<i>Новакова С.В.</i> Бібліотечна реклама — складова формування сучасного іміджу ШБІЦ	89
<i>Костенко О. О.</i> Електронне портфоліо бібліотекаря як спосіб узагальнення досвіду	97

Розділ III. З досвіду роботи щодо інноваційної діяльності шкільних бібліотек	103
<i>Охріменко Н. М.</i> Шкільна бібліотека – інформаційний осередок у формуванні національної гідності школярів	103
<i>Жувако І.В.</i> Олімпіада «Інформаційна незалежність» як інноваційна форма бібліотечної роботи з формування інформаційної культури учнів	110
<i>Блудова В.А.</i> Сучасний бібліотечний урок: методика та технологія проведення	115
<i>Сидоренко О. М.</i> Читання юнацтва. Погляд у майбутнє	137
<i>Стешенко А.А.</i> «Книга в кадрі» або буктрейлери	144
<i>Жернова В.С.</i> Інноваційна діяльність шкільного бібліотекаря в формуванні читацької активності учнів	149
<i>Савельєва З.Й.</i> Маркетингова діяльність та її вплив на трансформацію шкільної бібліотеки в умовах сьогодення	158
Есе переможців і лауреатів конкурсу «Ораторське мистецтво» на тему: «Книга чи Інтернет – найкращий винахід людства?»	164
Розділ VI. На допомогу шкільному бібліотекарю	184
Цікаві бібліотечні веб-ресурси навчальних закладів м. Харкова та Харківської області	184
Інтернет - ресурси на допомогу бібліотекарям загальноосвітніх навчальних закладів	187
Глосарій	189

3. Воройский Ф. Розробка засобів організаційно-технологічного забезпечення АБИС [Текст] / Ф. Воройский // НТВ. – 2001. – № 9. – С. 71-86.
4. Дзюба Н. Дитина – інформація – бібліотека [Текст] / Н. Дзюба // Початкова освіта. – 2003. – № 15. – С. 1.
5. Давидова Л. Інтернет для допитливих [Текст] / Л. Давидова // Шкільна бібліотека. – 2012. – № 3. – С. 65-66.
6. Каптерев А. Від комп'ютерної грамотності – до комп'ютерної культури [Текст] / А. Каптерев // Бібліографія. – 1998. – № 5. – С. 3.
7. Маршак Б. Універсальний підхід до автоматизації бібліотек [Текст] / Б.Маршак // НТВ. – 1999. – № 1. – С. 99-106.
8. Чуенко К. Автоматизація та інтеграція інформаційних технологій у систему шкільних бібліотек району [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.xreferat.ru/33/5398-1-avtomatizac-ya-ta-ntegrac-ya-nformac-iy-nih-tehnolog-iy-u-sistemu-shk-l-nih-b-bl-otek-raiyonu.html>. – Назва з екрана.

Організація роботи медіатеки в загальноосвітньому навчальному закладі

*Ганна Федорівна Тимченко,
завідувач бібліотеки
Харківської спеціалізованої школи № 133 «Ліцей мистецтв»
Харківської міської ради Харківської області*

У сучасному інформаційному суспільстві стало очевидним, що без знань, без новітньої інформації ні наука, ні технічний прогрес рухатися вперед не будуть. Тому потрібні нові швидкісні способи створення, прочитання, обробки, аналізу інформації.

До таких способів можна віднести, зокрема, використання комп'ютерної техніки, завдяки якій швидкість і якість передачі інформації збільшилася в багато разів. Проте важливою умовою якісного й оперативного використання інформації є забезпечення доступу до неї.

Найбільшим акумулятором і провідником інформації до кожного користувача була й залишається бібліотека, яка сьогодні значно оптимізувала свою діяльність із забезпечення інформаційних потреб користувачів завдяки застосуванню інформаційно-комунікаційних технологій.

У даний час дуже актуальним є такий напрям роботи бібліотек, як автоматизація бібліотечних та інформаційних послуг, створення електронних каталогів, формування ресурсних баз даних з актуальних питань освіти, навчання й виховання дітей, представлення власних ресурсів у світовому інформаційному просторі та забезпечення вільного доступу до нього, виховання медіакультури й навчання комп'ютерної бібліотечно-бібліографічної грамотності учнів.

Забезпечення рівного доступу до знань, інформації за допомогою створення відкритого інформаційно-освітнього середовища, що дозволяє будь-якій людині, незалежно від місця її проживання, збільшувати свої знання, розвивати свої

інтереси й уявлення про навколишню дійсність, досягнення науки, технологій, культури та мистецтва. Саме з цією метою формуються інформаційні ресурси й електронні бібліотеки, забезпечується доступ до світових інформаційних ресурсів через глобальну мережу Інтернет, розробляються бібліотечні мережі, у яких шкільні бібліотеки повинні зайняти своє особливе місце.

У розвинених країнах світу інформатизації бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів приділяється велика увага. Активно розповсюджуються навчальні посібники на мультимедійних носіях – CD і DVD-дисках. Учителі активно застосовують ці матеріали на уроках, а учні із задоволенням використовують їх для поглибленого вивчення шкільних предметів. З метою підвищення інформаційної культури учнів і педагогів бібліотекарі-медіаспеціалісти проводять спеціальні уроки в закладах освіти. Шкільні медіацентри стають абонентами електронних каталогів, користувачами електронних журналів і баз даних. Інтернет у розвинених країнах давно вже став невід'ємною складовою шкільних бібліотек. У результаті змінюється характер надання бібліотечних послуг, з'являються додаткові умови для безперервної та відкритої освіти, можливості дистанційного навчання як для учнів і педагогів, так і для самих бібліотекарів.

У США інформатизація шкільних бібліотек почалася в 60-х роках минулого століття з розробки відповідних стандартів. При цьому головна увага приділялася трансформації ролі шкільного бібліотекаря, перетворення його в бібліотекаря-медіаспеціаліста. Відповідно до цих стандартів він повинен уміти визначати зв'язки між змістом навчальних планів та інформаційними потребами учнів і вчителів, забезпечувати лідерство у формуванні інформаційних ресурсів і наданні сучасних бібліотечних послуг.

У США, Канаді, Британії, Австралії зусилля в цьому напрямі координують національні та регіональні асоціації шкільних бібліотек. Вони ж проводять заохочувальну роботу зі створення навчальних комп'ютерних посібників і баз даних в Інтернеті. Могутнім джерелом сучасних навчальних електронних ресурсів для шкільних бібліотек у згаданих країнах стали університети. Боротьба за рейтинг і вплив у галузі освітніх технологій змусила їх створювати доступні в Інтернеті електронні каталоги, індексні та повнотекстові бази даних. Розвинена система електронної доставки документів і телекомунікаційна інфраструктура створюють такі умови, за яких кожна нова публікація з професійних питань педагогіки й освіти без затримки стає доступній широкій громадськості педагогів.

На сьогодні в Україні діють загальноосвітні навчальні заклади, де бібліотеки трансформовані в шкільні бібліотечні інформаційні центри, мають певні мультимедійні ресурси, вихід в Інтернет. Ще більша кількість таких закладів починає або планує почати роботу в цьому напрямі. Але всі ці процеси мають переважно стихійний характер, відсутня їх координація на державному рівні.

Сьогодні простіше сказати, де не використовуються комп'ютери, ніж перерахувати всі галузі їх застосування. За допомогою комп'ютера через спеціальну електронну пошту можна зв'язатися з будь-якою точкою земної кулі, скористатися фондами великих бібліотек у різних країнах, не виходячи з приміщення, використовувати могутні інформаційні системи, комп'ютерні енциклопедії, вивчати нові науки та здобувати різні знання за допомогою навчальних програм.

В Україні йде процес становлення нової системи освіти й виховання, зорієнтованих на входження у світовий освітній простір. Школа покликана забезпечувати духовний розвиток і саморозвиток особи, учити вихованців

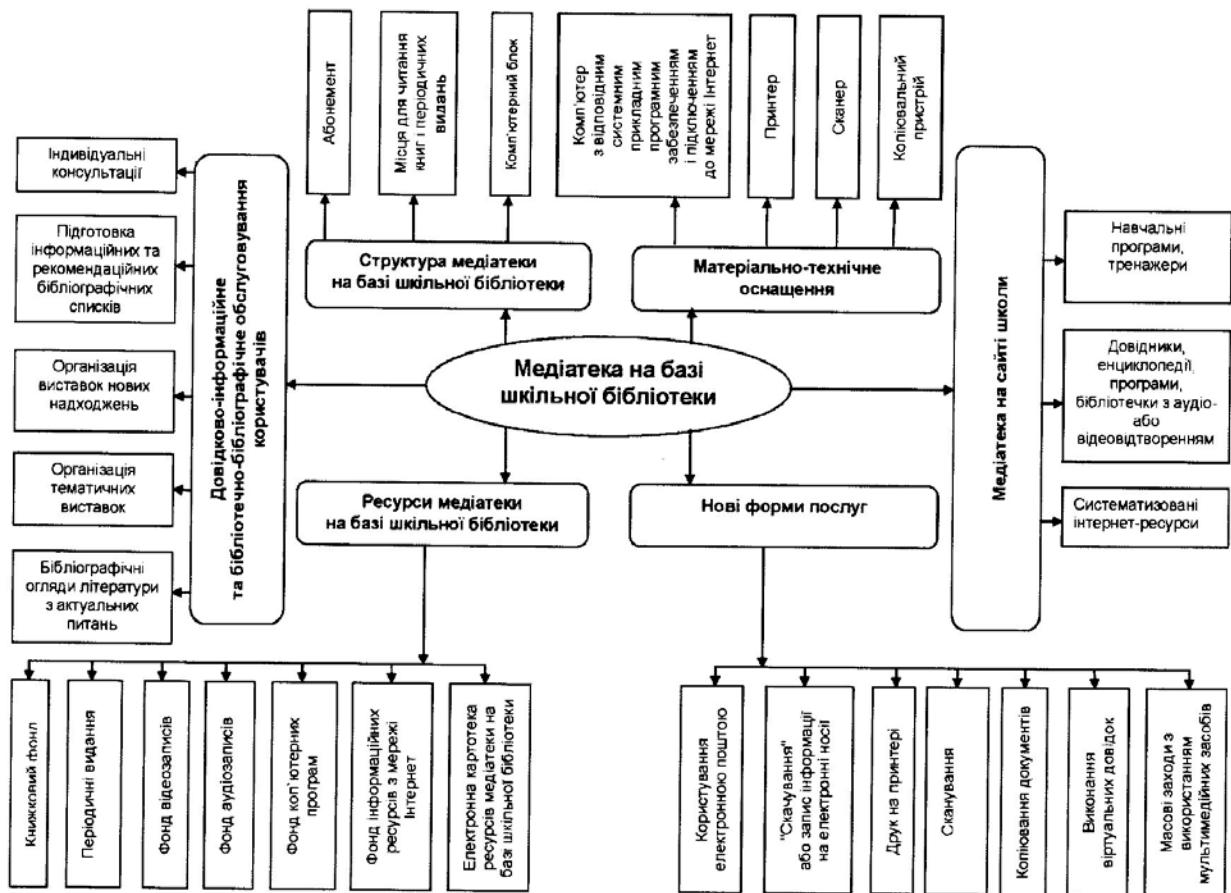
мистецтва жити та технології життєтворчості. І саме в цьому процесі найактивнішу участь повинна брати шкільна бібліотека.

Сьогодні диктує нову модель бібліотеки, вимагає наповнення її новим змістом, який відповідав би запитам педагогічного процесу й розвитку нових інформаційних технологій.

Мета інформатизації – реформувати систему роботи бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів, підвищивши їх роль у навчально-виховному процесі, створивши умови, які сприятимуть наближенню рівня навчання до європейських і світових стандартів, творчих пошуків учителів і розвитку здібностей учнів.

Щоб швидко й ефективно забезпечити та задовольнити інформаційні потреби учнів і педагогів, бібліотека повинна стати бібліотечно-інформаційним медіацентром, тобто медіатекою.

Медіатека на базі шкільної бібліотеки

Комп'ютеризація шкільних бібліотек міста, підключення їх до мережі Інтернет, наявність сторінок «Шкільна бібліотека» на сайтах навчальних закладів і персональної електронної пошти створили реальні умови для трансформації шкільних бібліотек у медіатеки.

Переваги медіатеки для користувачів суттєві:

- використання безмежних документальних ресурсів (тільки інформаційні ресурси мережі Інтернет сьогодні складають понад 10 мільярдів документів (web-сторінок), до яких можливий вільний доступ користувача;

-Всесвітня історія», «Екологія», «Економіка», «Фізика», «Хімія», «Початкова школа», «Художня культура», «Музика»).

Практикується така форма роботи, як проведення бібліотечних уроків із використанням мультимедійних презентацій. Крім того, такі презентації створюються для проведення заходів, присвячених знаменним датам, річницям від дня народження письменників, до відкритих уроків учителів різних предметів.

Бібліотека надає цілий ряд нових послуг: пошук інформації в мережі Інтернет, друк, копіювання, сканування документів, користування електронною поштою, запис інформації на електронні носії.

Підключення бібліотечного комп'ютера до мережі Інтернет надає значно більше можливостей для задоволення запитів читачів. Наявність принтера дозволяє швидко роздрукувати необхідну інформацію, вірш або інший невеликий твір, зображення, ілюстрації. Також можливості мережі Інтернет часто використовуються для пошуку нотних матеріалів, оскільки нотний фонд бібліотеки містить досить невелику кількість примірників.

За допомогою сканера бібліотекар має можливість переводити в електронний вигляд книги, журнали та цікаві статті з газет. Для поповнення БД «Література рідного краю» були оцифровані вірші харківських поетів Римми Катаєвої, Івана Пашкова, Романа Левіна, Антоніни Тимченко, Володимира Верховеня, Ніни Супруненко.

Скануються та зберігаються в електронному вигляді цікаві твори, реферати, вірші та малюнки учнів, журнали «Шкільна бібліотека плюс» і «Шкільний бібліотекар». Бібліотека має власну електронну адресу bib1133@ukr.net, через яку спілкується з колегами, видавництвами, швидко передає та отримує необхідну інформацію.

Для більш широкої реклами бібліотеки та забезпечення інформування батьків, учителів і учнів не тільки нашої школи, але й широкої громадськості було створено сторінку бібліотеки на web-сайті школи, де відвідувачі можуть переглянути презентацію та відеопрезентацію бібліотеки, ознайомитися з роботою бібліотеки, отримати бібліографічну інформацію, відвідати віртуальні виставки, а також перейти за різними корисними посиланнями на інші сайти та інформаційні портали.

Інформація на сайті постійно оновлюється, додаються нові програмні твори, рекомендаційні списки літератури для учнів, часто поповнюються сторінки «Література рідного краю», «Шкільному бібліотекареві», «Новини бібліотеки».

Сторінка «Програмні твори» містить тексти тих творів, яких немає у фонді бібліотеки, але вони необхідні учням при вивченні курсів української та світової літератури.

На сторінці «Радимо прочитати» можна знайти рекомендаційні списки книг для учнів. Здійснивши один клік мишкою на назві книги, відвідувач сторінки переходить на дуже цікавий сайт «BiblioГід».

Сторінки «Календар пам'ятних дат» і «Письменники-ювіляри» оновлюються щомісячно, сторінки «Електронні ресурси бібліотеки» і «Нові надходження» – відповідно до отримання нових книг і дисків.

У бібліотеці ведеться робота зі створення медіатеки. Розділ «Медіатека» на сайті складається з чотирьох підрозділів:

1. Навчальні програми, тренажери.

2. Довідники, енциклопедії, програми, бібліотечки з аудіо- або відеовідтворенням.
3. Предметні бази даних.
4. Систематизовані Інтернет-ресурси (містить 176 посилань). Фонд електронних засобів навчання постійно поповнюється.

Також тут розміщено рекламу нових послуг бібліотеки, схему медіатеки на базі шкільної бібліотеки, оголошення про конкурси й акції.

Для вчителів створено фонд «Інформаційне забезпечення навчального процесу», який містить бібліографічні списки відповідної тематики.

Використання комп'ютерних технологій у діяльності бібліотеки дало можливість:

- створити інформаційне освітнє середовище школи;
- сумістити традиційні та інноваційні методи й форми діяльності бібліотеки, розширити діапазон діяльності шкільної бібліотеки;
- збільшити спектр інформаційних послуг;
- краще задовольняти потреби в інформації колективу вчителів, учнівського та батьківського співтовариства школи;
- досягти позитивного іміджу шкільної бібліотеки, бібліотекаря, основу праці якого складає інноваційна діяльність, володіння сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, зокрема знання й використання комп'ютерних програм;
- презентувати та розповсюдити досвід використання комп'ютерних технологій у роботі шкільних бібліотек.

Підсумовуючи, перелічимо результати роботи бібліотеки з упровадження комп'ютерних технологій:

1. Бібліотека оснащена комп'ютером, підключеним до мережі Інтернет, принтером, сканером, копіювальним пристроєм.
2. Бібліотекар оволодів програмами Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft Access, Microsoft Power Point, Windows Movie Maker, Adobe Acrobat, Fine Reader та іншими, а також правилами роботи в мережі Інтернет і основами створення і адміністрування власних сайтів.
3. Розпочато роботу над створенням медіатеки на базі шкільної бібліотеки.
4. Створений та постійно поповнюється фонд електронних засобів навчання.
5. Облік фонду підручників ведеться за допомогою БД «Підручники».
6. Аналітико-синтетична обробка періодичних видань проводиться за допомогою БД «Періодика».
7. Створені бази даних із навчальних предметів і нормативних документів, ведеться робота над поповненням існуючих і створенням нових баз даних.
8. Бібліотека надає нові послуги: пошук інформації в мережі Інтернет, друк, сканування, копіювання документів, запис інформації на різні види електронних носіїв, користування електронною поштою.
9. Проводяться бібліотечні уроки та виховні заходи з мультимедійним супроводом.
10. За допомогою сканування зберігаються в електронному вигляді добірки статей із журналів і газет, творчі роботи учнів.

11. Створено сторінку бібліотеки на web-сайті школи, одним із розділів якої є розділ «Медіатека».
12. Бібліотека самостійно створює мультимедійні презентації до бібліотечних уроків і виховних заходів, відеоролики.

Література

1. BiblioГид. Книги и дети [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bibliogid.ru/folders/1>. – Назва з екрана.
2. Гелеверя Р.О. Інформаційно-комунікаційні технології в шкільній бібліотеці [Текст] / Р.О. Гелеверя // Шкільна бібліотека плюс. – 2007. – лютий (№ 3). – С. 2-4.
3. Гендина Н.И. Проблемы создания сайтов школ и школьных библиотек России : вопросы, ответы и комментарии [Текст] / Н.И. Гендина // Шкільна бібліотека. – 2009. – № 7. – С. 76-79.
4. Концепція інформатизації мережі бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.library.edu-ua.net/id/382/>. – Назва з екрана.
5. Корнієнко Т. В. Бібліотека майбутнього [Текст] / Т.В. Корнієнко // Шкільна бібліотека. – 2007. – № 11. – С. 41-43.
6. Круц С.О. Шкільна медіатека в сучасному бібліотечно-інформаційному просторі: інновації, реалії та перспективи [Текст] / С.О. Круц // Шкільна бібліотека. – 2007. – № 10. – С. 145-147.
7. Літвін Н. Комп'ютерні технології – складова інноваційної діяльності шкільного бібліотекаря [Текст] / Н. Літвін // Шкільний бібліотечно-інформаційний центр. – 2011. – № 10. – С. 38-52.
8. Пикало В.В. Роль шкільної бібліотеки у впровадженні інноваційних процесів [Текст] / В. В. Пикало // Шкільна бібліотека. – 2008. – № 6. – С. 46-47.
9. Редькина Н.С. Эффективность библиотечных сайтов [Електронний ресурс] / Н.С. Редькина. – Режим доступу: <http://www.gpntb.ru>. – Назва з екрана.
10. Рогова П. Інформатизація бібліотек навчальних закладів [Електронний ресурс] / П. Рогова, Ю. Артемов. – Режим доступу: http://osvita.ua/school_today/1138. – Назва з екрана.
11. Харыбина Т. Н. Создание библиотечного веб-сайта [Текст] / Т.Н. Харыбина, Н.А. Слащева, Ю.В. Мохначёва // Шк. бібліотека. – 2010. – № 3. – С. 81-82.
12. Хемчан І. І. Модернізація діяльності шкільних бібліотек України: проблеми і перспективи [Текст] / І.І. Хемчан // Шкільна бібліотека плюс. – 2008. – вересень (№ 18). – С. 16-17.